

Dr. Drago Zajc: Parlamentarno odločanje Fakulteta za družbene vede, knjižna zbirka Profesija, Ljubljana 2000

ALJAZ ŽIDAN

*Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede,
Kardeljeva ploščad 5, SI-1000 Ljubljana*

Profesorji (tako osnovnošolskih kot srednješolskih) družboslovnih predmetnih področij kot sploh tudi vsi sodobni družboslovci morajo biti vedno nenehni spremljevalci izjemne dinamike družbenega življenja. Tako našega kot tujega. Le tako lahko kakovostno opravljajo svoje zahtevno strokovno delo. K doseganju pravkar izrečenega smotra jim tudi lahko pomaga (s)poznavanje vsebin dela dr. Draga Zajca. Avtor je svojemu delu pridal naslov "Parlamentarno odločanje". V letu 2000 ga je izdal pri knjižni zbirki Profesija na Fakulteti za družbene vede.

Mnogi vzroki so me vodili k odločitvi za prikaz nekaterih vsebin avtorjevega dela. Naj posebej osvetlim nekatere.

S svojimi obravnavanimi vsebinami lahko avtorjevo delo prispeva k še večji pojmovni zrelosti samega profesorja konkretnega družboslovnega predmetnega področja, kot tudi ciljnih skupin, ki jih le-ta poučuje. V delu so namreč v različnih vsebinskih kontekstih obravnavani pojmi, kot so: parlament, parlamentarno odločanje, parlamentarna kultura, politika, pluralistična družba, družbena modernizacija, politična modernizacija, politična kultura, pravica(e), dolžnost(i), demokracija itd.

Delo na nekaterih mestih tudi bralcu ponuja uvid v tuja družbena dogajanja v evropskem družbenem prostoru. Izraženo še natančneje: v sodobne parlamente v tujini.

Sploh pa lahko delo, kot že nakazano, prispeva k večji strokovni vpetosti sodobnih družboslovcev v žive tokove družbenega življenja.

Na nekaterih mestih se avtor v svojem delu celo loteva obravnave "pedagoških vsebin". Tako denimo izpostavlja (str. 12): "Politična modernizacija vključuje spremembe na vseh področjih človekovega mišljenja in dejavnosti. Različni njeni vidiki, kot so na primer gospodarski napredek, urbanizacija, razvoj šolstva in sredstev množičnega obveščanja, so bili v zgodovini tesno povezani z razvojem demokracije, vendar je oblikovanje demokratičnih političnih institucij pogosto zaostajalo za splošnim razvojem." Avtor tudi opozarja, da je delovanje parlamenta zelo pomembno za izobraževanje državljanov, saj so ti spremljevalci dogajanj v parlamentarni areni.

Lahko bi celo dejali, da avtorjeve obravnavane vsebine v delu še prispevajo k razvoju strategij tolerantnega, demokratičnega, evropskega ravnanja posameznice ter posameznika v naši družbi. Ta dva lahko opazujeta v parlamentu uporabljene delovne strategije v živi, dinamični, participatorni areni, ki naj bi bila arena dialoščnosti, ustvarjalne komunikativnosti.

Celotno delo je, ne le družboslovno in politično, temveč sploh intelektualno zanimivo. S svojimi obravnavanimi vsebinami spodbuja k razmišljanju o številnih družbenih pojavih, procesih, zakonitostih, dogajanjih.

Nekoliko se zadržimo pri ogledu strukture dela. To je, poleg uvoda, tvorjeno še iz treh velikih kompleksov vsebin.

Prvi vsebinski kompleks je namenjen obravnavi (re)parlamentarizacije v srednji in vzhodni Evropi kot delu širše družbene in politične modernizacije.

Drugi vsebinski kompleks osvetljuje funkcije sodobnih parlamentov.

Tretji vsebinski kompleks pa govori o parlamentarnem zakonodajnem odločanju.

Vsi omenjeni vsebinski kompleksi so tvorci logične celote.

Tako, kot je nekako že kar utečeno, tudi v tej publikaciji avtor v svojem delu bralca najprej nagovarja k branju dela. Bralcu pove, da (str. 3) "vprašanja parlamentarizma ne moremo v celoti dojeti brez razumevanja njegove zgodovinske razsežnosti, politične kulture in tradicije".

Avtor tudi opozarja, da marsikdaj v številnih državah ni bilo ugodnih pogojev za razvoj parlamentarizma. Med narode brez pomembnejše parlamentarne tradicije sodimo tudi Slovenci.

V nadaljevanju se še zadržimo pri nekaterih pomembnejših avtorjevih razmišljanjih za sodobne družboslovce.

Avtor (str. 12) opozarja, da danes po vsem svetu narašča število parlamentarnih demokracij. Ponovno uveljavljanje parlamentarizma kot načina demokratičnega ureditve družbenih interesov poteka v srednji in vzhodni Evropi v okviru širših procesov družbene in politične modernizacije. Politična modernizacija je za uveljavitev modernega parlamentarizma bistvena. Politična modernizacija pa seveda tudi pomeni naraščajočopolitično participacijo ljudi oziroma državljanov tako pri uveljavljanju njihovih interesov kot pri odločanju o skupnih zadevah.

V obdobju prevladujočega enoumja (tako od zunaj kot znotraj) seveda pravkar opisana politična participacija ljudi ni bila mogoča. V delu avtor govori o tako imenovani prisotnosti "subkulture strahu". Stroški represije so bili visoki. "Toda socialistični sistemi so vedno bolj izgubljali tekmo z demokratično urejenimi, kompetitivnimi družbami" (str. 17). Povedano drugače: tudi socialistični sistemi so se morali modernizirati. Pred prehodnimi (tranzicijskimi) družbenimi obdobji so bile in so še vedno postavljene zelo velike zahteve. Zelo zanimiva in opazovanja vredna so tranzicijska obdobja nekdanjih ju-republik. Pri nekdanjih ju-republikah so prisotne zelo različne oblike prehoda. Te so pač odvisne od gospodarske razvitosti, organiziranosti civilne družbe, od razmerja moči med politično elito in opozicijo.

V svojem delu avtor opozarja na obstoj dveh koncepcij utrditve demokracije: minimalistične in maksimalistične. Minimalistična koncepcija sodi, da je demokracija utrjena, če začnejo delovati demokratične institucije in če (ko) pride do prenosa oblasti na novo izvoljeno vlado. Maksimalistična koncepcija pa postavlja zahtevo po utrditvi demokracije, po stabilnem strankarskem sistemu, po utrditvi vseh demokratičnih institucij ter po učinkovitem delovanju parlamenta.

Pri svojem snovanju dela si je avtor tudi zastavil vprašanje, kakšna je seveda učinkovitost mladih demokracij, kakšna je njihova moč. Vselej ima zelo veliko vlogo tudi demokratična tradicija. Zelo zanimiv je tisti del avtorjeve publikacije, v katerem le-ta razmišlja o celoviti vlogi parlamenta ter o njegovih pomembnih nalogah v delovanju celotnega političnega sistema. Naloge parlamenta so zelo številne ter raznolike: formalne, neformalne; informativne, vzgojne, mobilizacijske.

Vedno mora biti parlamentarna arena dinamična, izzivna, vroča, odgovorna. Parlamentarna arena tudi izraža razvito parlamentarno kulturo. Ta se ne oblikuje čez noč. To mora biti kultura odgovornosti, civiliziranosti. Danes je sploh značilno, da so razmerja odgovornosti nastopajoča drugače, v novem pluralnem družbenem kontekstu. "Spreminjajo se stara in nastopajo nova razmerja odgovornosti" (str. 67).

V delu je tudi prisotno opozorilo, kako zelo pomembna je celota obstoječih razmerij med državo ter civilno družbo. Sploh je danes potrebno v naši družbi zagotavljati pogoje za delovanje vrednote, imenovane demokracija. Zelo zaželeno je, da ta vrednota postane živeče dejstvo v današnjih modernih, pluralističnih družbah, ki so

postale v sebi zelo globoko razdeljene: versko, jezikovno, ideološko, kulturno itd. V teh družbah je zelo pomembno delovanje pravnih norm, s katerimi vzpostavljamo družbene odnose.

Sklenimo: delo je ne samo družboslovno ter humanistično zanimivo, temveč zelo intelektualno izzivno. Izzivno morebiti še posebej za profesorje družboslovja. Tudi ti bodo lahko s poznavanjem njegovih vsebin dvigovali zahtevnost svojega odgovornega pedagoškega dela na vse kakovostnejšo, evropsko raven.